

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Muu järjestö tai yhdistys

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

SOS-Lapsikylä ry lausuu esityksestä ainoastaan niiltä osin kuin siinä esitetyt muutokset kohdistuvat lapsiin ja perheisiin sekä lapsiperheille tarkoitetun sosiaalihuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen. SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa on tunnistettu hyvin eri palvelujen päällekkäisyydet sekä palvelujen sisäiset toteuttamistavasta johtuvat eroavuudet ja nykyjärjestelmän ongelmakohdat muutoinkin.

SOS-Lapsikylä näkemyksen mukaan esitetyt muutokset ovat pääosin kannatettavia. Järjestön näkemyksen mukaan esitykseen sisältyvät ehdotukset mahdollistavat arviointi- ja palvelukeskeiseksi rakentuneesta järjestelmästämmä irtaantumisen ja siirtymisen asiakaslähtöisiin toimintatapoihin siten, että sosiaalihuollon järjestämisen ja toteuttamisen lähtökohtana on lapsen ja perheen tuen tarpeen tunnistaminen ja siihen vastaaminen oikea-aikaisesti ja joustavasti. Järjestön näkemyksen mukaan palvelunimikkeistä luopuminen saattaa osaltaan jopa edistää lapsen todellisen tuen tarpeen tunnistamista, kun olemassa olevien palvelujen sisältö ja pohdinnat yksittäisen palvelun sopivuudesta lapsen ja perheen tilanteeseen eivät enää ohjaa lapsen tuen tarpeen arviointia tai vaikuta siihen.

SOS-Lapsikylä tiedostaa, että ehdotettu sääntely tarkoittaisi voimaan tullessaan merkittäviä muutoksia nykytilaan, eikä mikään muutos ole riskitön. SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa on kuitenkin tunnistettu hyvin ehdotettuun sääntelyyn ja sen soveltamiseen sisältyviä riskejä, joihin SOS-Lapsikylä yhtyy. Järjestön näkemyksen mukaan riskien toteutumista voidaan minimoida varmistamalla se, että työntekijät saavat riittävästi lakimuutosten toimeenpanoa tukevaa koulutusta ja tarpeellista täydennyskoulutusta. Riskien minimoinnin kannalta on tärkeää, että myös organisaatioiden ohjaus on yhdensuuntaista lainsäätäjän esitysluonnoksessa esittämän sääntelyn tarkoitusten ja tavoitteiden kanssa. On tärkeää, että lakimuutosten toimeenpanoa seurataan, ohjataan ja valvotaan esitysluonnoksessa toettujen riskien minimoiseksi.

SOS-Lapsikylä tiedostaa myös sen, että esitetyille muutoksille on asetettu säästötavoitteita, mikä käytännössä voi johtaa henkilöstön vähentämiseen sosiaalihuollossa. Tämä vaikuttanee ainakin jossain määrin heikentävästi lasten ja perheiden oikeuteen saada riittävästi palveluja.

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan nykyisessä järjestelmässämme on kuitenkin lukuisia esitysluonnoksessakin esiintuotuja ongelmakohtia, joita ehdotetuilla muutoksilla pyritään korjaamaan. Järjestön näkemyksen mukaan nykyisellä arviointi- ja palvelukeskeisellä toimintatavalla ei voida enää jatkaa, eikä nyt voimassa olevien säännöksiä täsmentäminen riitä muuttamaan vallitsevaa tilannetta. SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan ehdotukset sisältävät mahdollisuuden muutokseen – siihen, että lapsille ja perheille järjestetty sosiaalihuollon tuki perustuu lapsen ja perheen tuen tarpeisiin ja on joustavasti asiakaslähtöistä.

Koska lastensuojelun asiakkuuden kynnystä tulnaisiin nostamaan nykyisestä lähemmäs huostaanoton syyperusteita samanaikaisesti lausuttavana olevan lapsen erityistä suojelua koskevan lain esitysluonnoksessa todetun mukaisesti, lapsille ja perheille sosiaalihuoltolain nojalla järjestettävän tuen merkitys lapsen suojelussa sekä lapsen oikeuksien ja edun toteutumisessa korostuu. Edellä mainittu asettaa järjestön näkemyksen mukaan hyvinvointialueille vahvan velvoitteen huolehtia siitä, että lapsille ja perheille tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuolto on matalalla kynnyksellä saavutettavaa, oikea-aikaista, tuen tarvetta vastaavaa ja riittävää sekä vaikuttavaa siten, että lapsen hyvinvointi, kehitys ja terveys tuleva tosiasiallisesti turvatuksi.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan ehdotukset selkeyttävät ja korostavat sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen asemaa sosiaalihuollossa sekä sujuvoittavat sosiaalihuollon asiakasprosessia esitykselle asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Myös lapsiperhepalvelujen uudistamista koskeva tavoite toteutuu SOS-Lapsikylän käsityksen mukaan siten, että palvelukeskeisestä järjestelmästä siirryttäisiin ehdotuksen mukaisesti asiakaslähtöisiin toimintatapoihin, jonka keskiössä on lapsen ja perheen tuen tarpeet.

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

SOS-Lapsikylä lausuu näkemyksensä ainoastaan erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen määritelmän osalta. SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan pykäläesitys on kannatettava ja se selkeyttää jossain määrin erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen määritelmää etenkin, kun lakiin lapsen erityisestä suojelusta ei enää sisälly sanamuodoltaan vastaavaa määritelmää lastensuojelun asiakkuudesta.

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

SOS-Lapsikylä suhtautuu myönteisesti siihen, että sosiaalityö ja sosiaaliohjaus nostetaan keskiöön sosiaalihuollon ydintoimintana ja pitää ehdotettua sääntelyä sosiaalihuollon ammatillisesta asiantuntijatyöstä hyvänä. Sääntely on järjestön näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa hyvin perusteltu ja säännösten selkeä ja ymmärrettävä sekä siten toteutettavissa käytännössä.

Ehdotettu sääntely asettaa järjestön näkemyksen mukaan erityisiä vaatimuksia sosiaalihuollon ammattihenkilöiden osaamiselle ja asiantuntemukselle. Kysymyksessä on merkittävä työskentelykulttuurin muutos ja sosiaalihuollon ammattilaiset tulevat tarvitsemaan täydennyskoulutusta, jotta sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen asiantuntijatyön sisältö, tarkoitus ja tavoitteet sisäistetään tarkoitetulla tavalla.

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan sosiaalihuollon asiantuntijatyön korostaminen lisää väistämättä myös kohtaamisia virassa toimivien sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ja omatyöntekijän ja lapsen välillä, mikä edistää erityisesti sosiaalihuollon ammatillista asiantuntijatyötä toteuttavan omatyöntekijän mahdollisuutta saada ensikäden tietoa lapsen tilanteesta asiakaslähtöisesti sekä muodostaa lapseen luottamuksellinen suhde. Nyt voimassa olevassa palvelukeskeisessä järjestelmässä yleensä muu työntekijä kohtaa lapsen ja perheen, havainnoi ja välittää toisen käden tietoa omatyöntekijälle, joka arvioi saamansa tiedon perusteella tilannetta. Ehdotukset lisäävät SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilön ja lapsen kohtaamisia siten, että niissä voidaan välittömästi tunnistaa ja tarttua lapsen ja perheen tuen tarpeeseen ensisijaisesti sosiaalityön ja sosiaaliohjauksen keinoin ja/tai palvelujen avulla. Järjestö näkemyksen mukaan tällä

olisi toteutuessaan myönteisiä vaikutuksia mahdollisuuksiin tukea lapsen kehitystä ja hyvinvointia viiveettä.

Vaikka sosiaalihuollon ammatillinen asiantuntijatyön olisikin ehdotetun mukaisesti ensisijainen tapa vastata asiakkaan tuen tarpeeseen. SOS-Lapsikylä korostaa, ettei kynnyksjärjestää lapselle sosiaalipalveluja sosiaalihuollon ammatillisen asiantuntijatyön ohella tai sijaan saa nousta liian korkeaksi. Lapsille ja heidän vanhemmilleen on järjestettävä edelleen riittävän matalalla kynnyksellä myös konkreettista tukea kodin arkeen etenkin tilanteissa, joissa he itse kokevat hyötyvänsä siitä enemmän kuin pelkästään sosiaalihuollon ammatillisesta asiantuntijatyöstä ja sitä pyytävät. Vähimmäisvaatimuksena on, että sosiaalihuollon viranhaltija tekee aina valituskelpoisen hallintopäätöksen silloin, kun lapsi tai huoltaja pyytämään sosiaalipalvelua ei myönnetä.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti?

Edellä lausuntopalautteen kohdassa 1. todetun mukaisesti SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan esitysluonnoksessa on tunnistettu hyvin eri palvelujen päällekkäisyydet ja samannimisten palvelujen erilaiset toteuttamistavoista riippuvat sisällöt pitää perusteltuna, että keskeiset sisällöt kootaan yhdeksi lapsiperhepalveluksi.

SOS-Lapsikylä pitää myönteisenä esitysluonnoksesta ilmenevää ehdotetun lapsiperhepalvelun joustavuutta siten, että siihen osallistuva kokoonpano ja työskentelyn intensiteetti voisivat vaihdella lapsen ja perheen tilanteen ja tuen tarpeen mukaisesti. Sääntely mahdollistaisi esitysluonnoksen mukaan palvelun järjestämisen siten, että se voisi olla sisällöllisesti monimuotoista ja siinä voitaisiin hyödyntää erilaista asiantuntijuutta, työtapoja ja menetelmiä. Järjestö pitää myönteisenä sitä, että lapsiperhepalvelun kesto ei ole rajattu ja että lapsiperhepalvelu soveltuisi joustavuutensa vuoksi niin matalan kynnyksen työskentelyyn kuin tehostettuun työskentelyynkin, koska kokoonpanoa ja intensiteettiä voitaisiin säädellä lapsen ja perheen tuen tarpeiden mukaisesti. Matalan kynnyksen, oikea-aikaisesti lapsen ja perheen tuen tarpeisiin vastaavana tukena lapsiperhepalvelu ehkäisisi esitysluonnoksessa todetun mukaisesti ongelmien kasautumista ja vähentäisi raskaampien palvelujen tarvetta. Säännöksen mukaan lapsiperhepalvelu olisi suunnitelmallista ja lapsen ja perheen yksilöllinen tarve määrittäisi sen keston, määrän ja palvelun sisällön. Esitysluonnoksessa korostetaan myös sitä, että lapsiperhepalvelua järjestettäessä olisi huomioitava lapsen ja perheen muut palvelut ja tuen yhteensovittaminen niiden kanssa.

Ehdotuksen mukaan hyvinvointialueen velvollisuutena olisi järjestää ja organisoida palvelu ja sen sisältämät toimenpiteet, menetelmät ja työmuodot siten, että asiakkaille turvattaisiin tosiasiallisesti riittävä ja monipuolinen tuki sekä yhdenvertainen pääsy palvelun piiriin. Sinänsä hyvinvointialueiden mahdollisuus räätälöidä lapsiperhepalvelu alueen tarpeiden mukaisesti on perusteltua, mutta järjestön näkemyksen mukaan se sisältää riskin myös lapsiperheiden alueellisesta eriarvoisuudesta ja

siitä, että lapsiperhepalvelu ei lopulta ole siten lapsen ja perheen tuen tarpeeseen perustuen joustava kuin mitä esitysluonnoksessa kuvataan. Myös valtakunnallinen kehittäminen vaikeutuu.

Tästä syystä SOS-Lapsikylä esittää, että lapsiperhepalvelun vähimmäissisällöstä säädetään lapsiperhepalvelua koskevassa 18 §:ssä siten, että keskeisemmät esitysluonnoksessa mainitut sisällöt ilmenevät pykälästä.

Esitysluonnoksen mukaan on arvioitu, että osa avohuollon asiakkaista ja enintään puolet tehostetun perhetyön piirissä olevista saattaisi siirtyä muutoksen myötä lastensuojelusta sosiaalihuoltolain mukaisiksi asiakkaiksi. SOS-Lapsikylä korostaa, että yhdenkään lapsen ei tule siirtyä lastensuojelusta sosiaalihuoltolain mukaiseen asiakkuuteen yksinomaan lapsen saaman palvelunimikkeen perusteella vaan kunkin siirtymän tulee perustua lapsen tuen tarpeen huolelliseen arviointiin ja siinä tehtyyn perusteluun johtopäätökseen lapsen edun mukaisesta ratkaisusta silmällä pitäen lapsen parasta.

Lapsiperhepalvelun yhteydessä järjestettävä taloudellinen tuki erityisen tuen tarpeessa olevalle lapselle on kokonaisuudessaan kannatettava ongelmien vakavoitumista ja pitkittymistä ennaltaehkäisevä ehdotus, kun erityisesti otetaan huomioon lapsiperheköyhyyden ja siihen liittyvien lieveilmiöiden lisääntyminen.

SOS-Lapsikylä kiinnittää sosiaali- ja terveysministeriön huomion siihen, että nyt voimassa olevan sääntelyn lähtökohtana on perhehoitajien tukeminen perhehoitolain mukaisella tuella poiketen siitä, että esitysluonnoksessa on todettu lapsiperhepalvelua voitavan järjestää lastensuojelulain nojalla myös sijoitetun lapsen ja perhehoitajan tueksi.

Hallituksen esityksessä laeiksi lastensuojelulain 50 §:n, perhehoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta (HE 331/2010, s. 11) on todettu seuraavasti: ”Arvioitaessa perhehoidon soveltuvuutta lapselle, tulisi säännöksen mukaan ottaa huomioon se, minkälaisen kokonaisuuden perhehoitajan antama hoito muodostaisi yhdessä tarvittavien tukitoimien kanssa. Vasta jos perhehoito ei tukitoimien avulla turvaisi lapsen edun mukaista sijaishuoltoa, tulisi sijaishuolto toteutettavaksi laitoshuoltona. Säännöksessä tarkoitettuja tukitoimia olisivat paitsi lapselle annettavat tukitoimet myös lapsen perheelle tai perhehoitajalle annettavat tukitoimet. Lapselle ja perheelle sijaishuollon aikana annettavina tukitoimina voivat tulla kyseeseen vastaavat tukitoimet kuin mitä lastensuojelulain 7 luvun mukaisesti järjestetään avohuollon aikana. Perhehoitajille annettavista tukitoimista säädetään perhehoitajalaissa.”

Lastensuojelulain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 252/2006, s. 177) on lastensuojelulain 50 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu, että ”Säännöksen tarkoituksena on turvata huostaanotetulle lapselle hänen tarpeittensa mukaisen sijaishuollon järjestäminen. Sijaishuoltopaikan valinnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota huostaanoton tarkoituksen

toteuttamiseen; sijaishuoltopaikan on vastattava niihin ongelmiin ja lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeisiin, jotka ovat olleet huostaanoton perusteinaakin.”

Lapsen sijaishuoltoa koskevan sääntelyn lähtökohtana on edellä mainitun mukaisesti, että lapsen sijaishuoltona saama hoito ja kasvatusta sijaishuoltopaikassa vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin sekä huostaanoton syistä johtuviin hoidon ja huolenpidon tarpeisiin. Jos perhehoitaja tarvitsee hoito- ja kasvatustehtävänsä tueksi lapsiperhepalvelua, jolla pyrittäisiin esitysluonnoksessa todetun mukaisesti muun muassa ehkäisemään lastensuojelun asiakkuuden tai lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen tarvetta, muutoin kuin tilapäisenä ylimenovaiheen tukena voidaan perustellusti kysyä, onko perhehoito lapselle sopiva ja riittävä sijaishuollon järjestämisen tapa.

Lapsiperhepalvelua koskevan 18 §:n sanamuodossa ”kasvu” tulisi järjestön näkemyksen mukaan muuttaa sanaksi ”kehitys”, jotta se olisi yhdenmukainen sosiaalihuoltolain 11 §:n 7 kohdan, 13 §:n ja ehdotetun 5 a §:n kanssa. Lapsen kasvu viittaa lähinnä lapsen fyysiseen kasvuun, johon kasvuympäristöön ulkoisista seikoista voi vaikuttaa lapsen lähinnä lapsen ravitsemus. Esimerkiksi Duodecim terveystieteen mukaan: ”Lapsen kasvu koostuu kolmesta osin päällekkäisestä vaiheesta: alkukasvusta, lapsuuden kasvuvaiheesta ja murrosikäisen kasvusta.” ja että ”Lapsen johdonmukainen kasvu edellyttää hyvinvointia, ja monet lapsuusiässä ilmenevät sairaudet voivat hidastaa tai nopeuttaa kasvua.” ja että ”Riittämätön ravinnonsaanti voi johtaa poikkeavaan kasvuun missä tahansa iässä.” sekä että ”Lapset kasvavat aina yksilöllisesti, eikä kasvua kannata suoraan verrata toisen lapsen kasvuun.” Lapsen kehitys on käsitteenä kasvua laajempi ja se kattaa lapsen fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen, kognitiivisen ja tunne-elämän kehityksen.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kanta

Perustelut tiiviisti?

-

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan sosiaalihuollon prosessiin esitetyt muutokset ovat selkeitä ja toteutettavissa olevia. Järjestön käsityksen mukaan ne sujuvoittavat ja nopeuttavat asiakkuuden alkuvaihetta ja siten ne edistävät sosiaalihuollon mahdollisuutta vastata lapsen ja perheen tuen tarpeeseen viipymättä. Esitetty sääntely on myös säännösten tasolla yksinkertaista, selkeää ja

ymmärrettävää verrattuna nykyisin voimassa olevaan palvelutarpeen arviointiin ja siinä korostuu asiakaslähtöisyys.

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan neuvonnan ja ohjauksen aseman vahvistaminen sosiaalihuollon asiakasprosessin alkuvaiheessa on myönteinen muutos, joka saattaa käytännössä madaltaa kynnystä hakeutua oma-aloitteisesti sosiaalihuollon piiriin ja siten välillisesti edistää myös lapsen tuen tarpeisiin vastaamista oikea-aikaisesti, koska tuen tarpeen arviointi on mahdollista myös neuvonnan ja ohjauksen yhteydessä. Myös ehdotuksen mukainen ohjauksen ja neuvonnan kirjaaminen ennen varsinaisen asiakkuuden alkua edistää järjestön näkemyksen lapsen tuen tarpeiden tunnistamista, arviointia ja tuen tarpeisiin vastaamista jatkotyöskentelyssä. Asiakkaan oikeus keskustella tarkoituksenmukaisen ammattihenkilön kanssa seitsemän vuorokauden sisällä sosiaalihuoltoa koskevan asian vireilletulosta ehdotuksessa esitetyin tavoin sekä sen yhteydessä tehtävä tuen tarpeen arviointi edistää sekin SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan osaltaan lapsen ja perheen mahdollisuutta saada tarvitsemansa sosiaalihuollon tuki viipymättä.

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan ehdotettu, nyt voimassa olevaa sääntelyä selkeämpi hyvinvointialueelle asetettu velvollisuus arvioida säännöllisesti asiakkaan sosiaalihuollolle asetettujen tavoitteiden toteutumista ja sitä, vastaako asiakkaan saama tuki hänen tarpeisiinsa edistää lapsen ja perheen oikeutta saada tuen tarvetta vastaavaa sosiaalihuoltoa, joka on myös vaikuttavaa.

SOS-Lapsikylä suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti palvelutarpeen arvioinnin korvaamiseen tuen tarpeen arvioinnilla. Ehdotetun mukainen tuen tarpeen arviointi on SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan luonteva osa sosiaalihuollon asiakasprosessia, jossa asiakkaan tilannetta arvioidaan nyt jo jatkuvasti asiakasprosessin kuluessa. Tuen tarpeen arviointi menettelynä korostaa paitsi sosiaalihuollon asiantuntijatyön myös omatyöntekijän tehtävän merkitystä, jolloin yksittäisen työntekijän osaaminen ja asiantuntemus korostuu.

SOS-Lapsikylä kiinnittää kuitenkin sosiaali- ja terveysministeriön huomiota siihen, että aiemmassa lainvalmistelussa (HE 252/2006, s. 143 ja HE 164/2014, s. 129) on korostettu alkuarvioinnin merkitystä jatkotyöskentelyn vaikuttavuuden ja suunnitelmallisuuden kannalta. Tästä syystä SOS-Lapsikylä esittää, että kaikille lapsille, ei vain erityisen tuen tarpeessa oleville lapsille, olisi laadittava asiakassuunnitelma viipymättä asiakkuuden alkaessa, ellei kysymys olisi selkeästi tilapäinen tai lyhytaikainen esim. alle 3 kuukautta kestävä sosiaalihuollon tuen tarve. Lapsen asiakassuunnitelma tulisi myös tarkistaa tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa. SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan lasten tuen tarpeeseen vastattaessa asiakassuunnitelman merkitys tavoitteellisen, vaikuttavan ja suunnitelmallisen tuen välineenä korostuu. Asiakassuunnitelman laatiminen kaikille lapsille ja sen tarkistaminen varmistaa sen, ettei lapsen ja perheen tuen tarpeesta johtuva ongelmatilanne pitkity ja vakavoidu siten, että sosiaalihuoltolain mukainen tuki ei enää riitä vastaamaan tuen tarpeisiin. Asiakassuunnitelman laatiminen lapselle asiakkuuden alkuvaiheessa on perusteltua siksikin, että lapsen ja perheen subjektiivinen oikeus lapsen kehityksen ja terveyden kannalta välttämättömään sosiaalipalveluun toteutuu varmemmin käytännössä (SHL 13 §).

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan asiakassuunnitelmaa ja omatyöntekijää koskevat ehdotukset ovat selkeitä ja toteutettavissa olevia.

SOS-Lapsikylä pitää myönteisenä sitä, että erityisen tuen tarpeessa olevalle lapselle on aina laadittava asiakassuunnitelma, joka tulisi ehdotuksen mukaisesti tarkistaa tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa. Edellä lausuntopalautteen kohdassa 9. järjestö ehdottaa, että kaikille lapsille olisi laadittava asiakassuunnitelma viipymättä asiakkuuden alkaessa, ellei kysymys olisi selkeästi tilapäinen tai lyhytaikainen esim. alle 3 kuukautta kestävä sosiaalihuollon tuen tarve, ja että asiakassuunnitelma tulisi myös tarkistaa tarvittaessa ja vähintään kerran vuodessa.

SOS-Lapsikylä pitää myönteisenä sitä, että erityisen tuen tarpeessa olevalle lapselle on aina nimettävä omatyöntekijä, joka on joko sosiaalityöntekijä tai jonka kanssa asiakastyötä tekevä työntekijä on sosiaalityöntekijä.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteutettavissa oleva?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitusta koskeva sääntely on selkeä ja toteutettavissa oleva. Järjestön näkemyksen mukaan asiakasmitoitus on tarpeellinen samoin kuin mahdollisuus poiketa siitä tilapäisesti, jos se on lapsen edun turvaamisen kannalta välttämätöntä. Mahdollisuus tilapäiseen poikkeamiseen asiakasmitoituksesta on järjestön näkemyksen mukaan perusteltua esitysluonnoksessa mainituista syistä, kuten sisarusten asioiden keskittäminen samalle omatyöntekijälle ja sosiaalihuollon tuen jatkuvuuden turvaaminen lapsen palatessa aiemman omatyöntekijän asiakkaaksi oltuaan poissa asiakkuudesta.

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

SOS-Lapsikylä pitää myönteisenä lastensuojeluilmoituksen ja ennakkollisen lastensuojeluilmoituksen siirtämistä sosiaalihuoltolakiin siten, että käytännössä vakiintuneet käsitteet säilytetään kuitenkin samannimisenä. Esitetyt muutokset mahdollistavat irtaantumisen kahdessa eri laissa säädettyjen yhteydenottojen ja ilmoitusten aiheuttamista lainvalintaa ja lapsen tuen tarpeen arvioinnin laajuutta koskevista ongelmista.

Esitysluonnoksen mukaan muutoksen tavoitteena on nykytilan selkeyttäminen, mikä SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan ei toteudu, koska lasta koskeva ilmoitus voidaan ehdotuksen mukaan tehdä

edelleen nykytilaa vastaavasti myös sosiaalihuoltolain 35 §:n mukaisena ilmoituksena sosiaalihuoltoon.

Sosiaalihuoltolain 35 §:n mukainen ilmoitus tehdään henkilöstä, jonka sosiaalihuollon tuen tarve on ilmeinen. Esitysluonnoksen mukaan sosiaalihuollon tuen tarpeen ilmeisyydellä tarkoitetaan tilanteita, joissa henkilön avun ja sosiaalihuollon tarve on ilmeinen. Ilmoitus tehdään yhteistyössä henkilön ja tämän laillisen edustajan kanssa. Perustelussa viitataan muun muassa alaikäisen huoltajaan. Mikäli suostumusta ilmoituksen tekemiseen ei saada, kynnys ilmoituksen tekemiseen salassapitosäännösten estämättä on huomattavasti korkeampi ja se edellyttää paitsi ilmeistä sosiaalihuollon tarvetta myös sitä, että henkilö on ilmeisen kykenemätön vastaamaan omasta huolenpidostaan, terveydestään tai turvallisuudestaan taikka lapsen etu sitä välttämättä vaatii.

Lastensuojeluilmoitusta koskevassa 35 a §:ssä ilmoituskynnys on matalampi ja sen mukaan ilmoitus on tehtävä lapsesta, jonka tilanne edellyttää mahdollista tuen tarpeen tai lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Säännöksen sanamuoto osoittaa, että ilmoittajalla ei tarvitse olla varmuutta siitä, onko lapsella tuen tarvetta, eikä edes siitä arvioidaanko lapsen tuen tarve vaan kynnys ylittyy, jos ilmoittajan subjektiivisen näkemyksen mukaan tilanne on sellainen, että lapsen tuen tarve tai lastensuojelun tarpeen selvittäminen olisi mahdollisesti tehtävä. Ratkaisun siitä, mihin toimenpiteisiin lastensuojeluilmoituksen johdosta ryhdytään, tekee hyvinvointialue ehdotuksen 36 §:n mukaisesti.

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan kaikki lasta koskevat ilmoitukset on tehtävä sosiaalihuoltolain 35 a §:n mukaisesti, jotta esitysluonnoksessa asetettu tavoite nykytilan selkeyttämisestä lasta koskevien ilmoitusten osalta voi toteutua ottaen huomioon senkin, että lastensuojeluilmoituksen tekemisen kynnys on huomattavasti sosiaalihuoltoon tehtävää ilmoitusta matalampi.

Järjestö pitää hyvänä myös ehdotettua sääntelyä ilmoituksen tekemistä terveydenhuoltoon asiakkaan tuen tarpeesta, joka veloittaa terveydenhuollon ammattihenkilön arvioimaan saman päivän aikana henkilön hoidon tarpeen ja asian kiireellisyyden terveydenhuoltolain 51 §:n mukaisesti.

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

SOS-Lapsikylän käsityksen mukaan ehdotus on selkeä ja toteuttavissa oleva. Sääntely on järjestön näkemyksen mukaan tarpeellinen, jotta rajallinen sosiaalityöntekijäresurssi voidaan sosiaalihuollossa varata haastavimpiin erityistilanteisiin.

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Kyllä

Perustelut tiiviisti?

SOS-Lapsikylä suhtautuu myönteisesti siihen, että kirjaamista koskeva sääntely keskitettäisiin kokonaisuudessaan asiakastietolakiin. Kirjaamista koskevan sääntelyä keventäminen esitetyllä tavalla ei SOS-Lapsikylän käsityksen mukaan muodosta riskiä asiakkaan tai työntekijän oikeusturvalle. Kyse on esitysluonnoksen perustelutkin huomioon ottaen pitkälti semantiikasta.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

SOS-Lapsikylä vastustaa lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksuun esitettyä korotusta. Lapsiperheiden kotipalvelu on tärkeä ja vaikuttava ennaltaehkäisevä, jonka keskeisenä tavoitteena on vanhemman ja koko perheen omien voimavarojen vahvistaminen.

Aiemmassa lainvalmistelussa (HE 164/2014, s. 113) on todettu muun muassa, että ”Kotipalvelua lisäämällä pystytään lapsia ja perheitä tukemaan heidän omassa kodissaan ja omassa toimintaympäristössään.” ja että ”Sääntelyn tarkoituksena on lisätä ja kehittää lapsiperheiden kotiin annettavia palveluja ennaltaehkäisevänä, varhaisen tukemisen keinona. Tarkoituksena on vahvistaa tuen saantia lasten ja lapsiperheiden pulmiin ja ongelmiin varhaisessa vaiheessa. Tarpeenmukaisen ja riittävän tuen antamisella voidaan ehkäistä ongelmien pahenemista ja kasautumista ja siten vähentää muiden erityispalvelujen tai lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta.”

Edellä mainittu huomioon ottaen lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksun korottaminen esitetyllä tavalla lisää järjestön näkemyksen riskiä perheiden ongelmien pahenemisesta ja kasautumista tilanteessa, jossa köyhien lapsiperheiden määrä on merkittävästi lisääntynyt, eivätkä rahat välttämättä riitä edes perusasioihin.

SOS-Lapsikylän näkemyksen mukaan asiakasmaksua ei tule korottaa, vaan se tulee päinvastoin poistaa kokonaan, jotta lapsiperheiden kotipalvelu voi käytännössä toimia aiemmassa lainvalmistelussa tarkoitettuihin tavoin ennaltaehkäisevänä varhaisen tuen palveluna tehokkaasti ja siten, että se on kaikkien saavutettavissa.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

Hiltunen Anna
SOS-lapsikylä